

zarokno, bi zimanê xwe bixwînin û binivîsin!

KULÎLK

kurdiska elevernas barntidning

KOVARA ZAROKÊN KURD YÊN ŞAGIRT

sal 1983

hejmar 8

www.arsivakurdi.org

Gelî xwendevarên delal û şagirtên hêja !

Ji ber ku dujminên me îmkân û mecal nadin me ku em bi zimanê xwe binivîsin û bixwînin yekîtiya zimanê me jî çê nebûye. Kirinên dujminan hemû ji bo nehiştina me ye. Lê tu xelk bi vî awayî wînda nebûne û gelê Kurd jî bi vî awayî wînda nabe. Gotinek bav û kalên me heye: "giyayê şîr di bin kevîran de namîne".

Bi viyan em dixwazin bibêjin ku sed mixabin gotinek ku li parçeyekî, li cihekî Kurdistanê tê gotin, li parçeyên din nayên famkirinê. Ji ber vê yekê em dixwazin gotinên ku famkirina wan zehmet be, wekhevîyên wan binivîsin (mêze bike rûpel 29). Lê em vê jî bibêjin ku em ne kesên zimanzane ne. Yek caran ji ber gotinekê pîr wexta me diçe heta ku em fam dikin yan jî jê re wekhevîyekê dibînin. Ji bonî wê em ji we hîvî dikin ku hûn di wî warî de alîkariya me bikin. Gava ku we ji me re nivîsandinên xwe şandin, gotinên ku hûn bawer dikin ku famkirina wan ne hesan e, wekhevîyên wan di nav parantêz () de binivîsin û nivîsandinên xwe jî paqij binivîsin ku xwandina wan hesan be. Ku em vê kêmasiya xwe rast bikin wê KULÎLKA me tim geş be.

KULÎLK bi silavên xwe li cem we ye !

YENDO

Yendo navmalî bû. Banek xwediye malê derketibûn ko-
çeriyê. Rojekê Yendo ji gund hatibû. Malxwê pirsar
gund jê dike:

- Lawo Yendo, li gund çi heye çi tune ?

Yendo:

- Bi xwedê qet tiştek tune axe !

Malxwê:

- Virde ? Vêde ?

Yendo:

- Qet tiştek tune, lê mixabin kûçikê we mirar bibû.

Malxwê:

- Kuro Yendo kûçikê me gurxenêq bû. Ne nexweş bû.
Xêr e, çima mir ?

Yendo:

- Axayê min latanê lokê we xwar. Di gewriyê da ma,
û mir.

Malxwê:

- Lawo Yendo lokê me ne sêle bû. Ma ew jî mir ?

Yendo:

- Ez xulam bila ê mayî sax bin. Di bin darbesta bavê
te da westiya. Bavê te çû heqiya xwe.

Malxwê:

- Law Yendo ! Bavê min kengî mir kuro ?

Yendo:

- Axayê min ! Diya te çû rehetê, li pey rehetiyê nexweş ket....

Malxwê:

- Kuro Yendo ! Diya min jî mir ?

Yendo:

- Jina te pey xelkê ket, hingî li sînga xwe da ke-ribî....

Malxwê:

- Yendo lawo ; Bona çi tu nabêje agir bi mala me ketiye.

Yendo:

- Bi gora bavê te axe, berî ku ez bêm me agir vemirand.

QISIRKENO

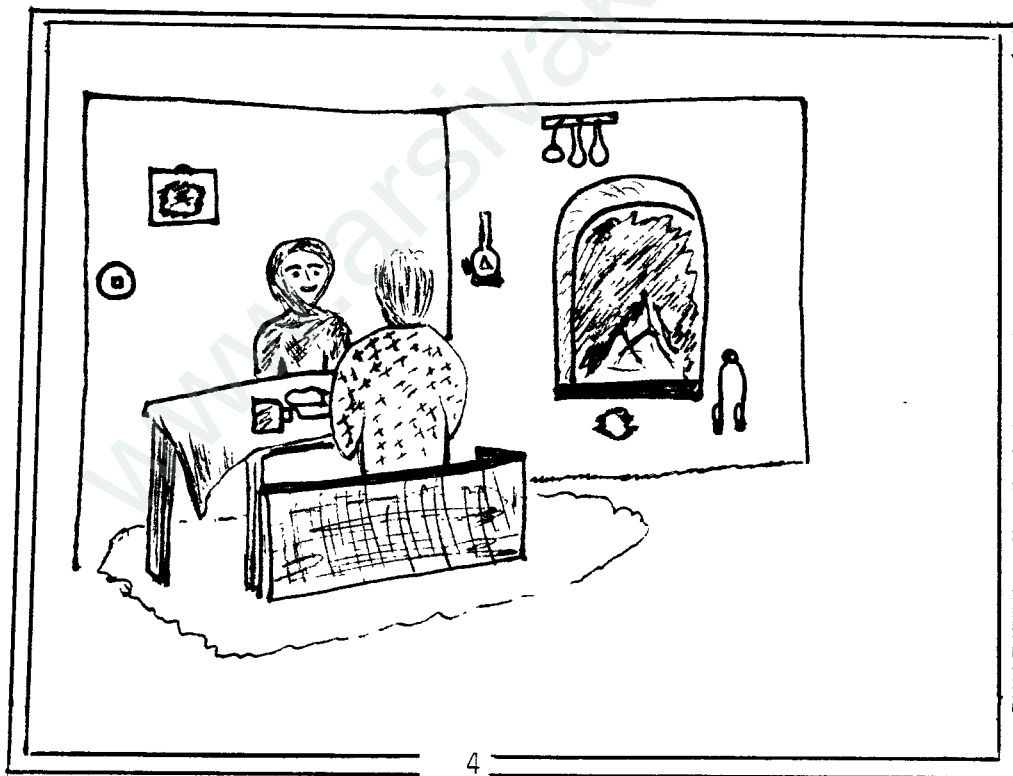
Hebû tûnebû cotkarek hebû. Navê wî Qisirkeno bû. Hirc ek dil ketibû Qisirkeno û wê her roj dîvek beranan dianî û dida wî. Qisirkeno hinek ji wî dixwar û hinek jî difrot.

Rojekê Qisirkeno tev jina xwe li malê li ber bixêrikê li ber êgir rûniştine. Jin ji wî dipirse:

- Hewqas dîvê beranan tu ji ku tinî Qisirkeno ?

Qisirkeno got:

_ Jinik qet nepirse ! Vaye te pê kêf kiriye. Tu ê pê çi bike ku ez ji ku tînim ? Wî paştê da bîra xwe ku rojekê hircê ji wî re gotibû:

- Tu vê sira me ji kesîre bibêje, ez ê te bikujim.

Lê îroj jinikê li xwe kir înat û carek din ji Qisirkeno re got:

- Heger tu nebêje ez ê ji te bixeyîdim û herim mala bavê xwe.

Wî çî kir nekir jinik qanih nekir û jê re got:

- Jinik ez ê ji te re bibêjim, lê belê tu ji kesî re nebêje. Ku tu bibêje ez ê bêm kuştin.

Jinikê pirsî xwe da mêrê xwe ku ji kesî re nebêje. Wî jî sira xwe got:

- Jinik ! Welle hirçek dil ketiye min û ew her roj ji min re dûvek beranan tîne.....

Tu nabê wê çaxê hirçê li ser xênî li ber qula bixêrikê li wan guhdarî dikir.

Wexta ku Qisirkeno sir ji jinê re got, hirçê ban kir û got:

- Qisirkeno ! Ma ne sibehê tu ê bê ser cot ? û paştê çû.

Bû sibeh û Qisirkeno çû ser cotê xwe. Nêrî ku ku rovîyek hat. Rovî ji wî pirsî:

- Birakê cotkar çima madê te ne xweş e ? Xêr e tiştek qewimîye ?

Qisirkeno got:

- Birakê rovî ! Hirçek dil ketibû min û her roj dûvekî beranan dida min. Me li mal kêf dikir. Me ewilî Şêvra

xwe kiribû û pîrs dabû hevdu ku em ji tu kesî re nebê-
jin. Lê jîna min doh êvarê xwast ku bizane, ew dûvên
beranan ji ku derê tî. Min jî ne xwast jê re bibêjim
lê wê xwe xeyîdand. Min jî bê dilê xwe ji wê re got ku
hîrçê ew anîne. Tu nabê wexta min ew mesela ji jîna
xwe re got, hîrçê li ser xênî li me guhdarî dikir. Wê
sond xwar ku vê sibeha min bikuje.

Rovî got:

- Birayê cotkar ez dikarim te ji hîrçê rizgar bikim lê
berê gerek tu şertekî min qebûl bike !

Qisirkeno pîrsî:

- Çi ye şertê te rovî ?

Rovî got:

- Şertê min ji bo rizgarîkirina te gurçikek te ye.

Qisirkeno got:

- Baş e. Min şertê te qebûl kir. Ezê gurçikek xwe bi-
dim te.

Wê çaxê rovî got:

- Tu hejikekî li boçika min girê bide, ez ê herim ser
wî girî hember, bikim toz û dûman. Wexta hîrç bê û bi-
pirse: ew çi toz û dûman e ? Tu jê re dibêje : welle
deveyên mala paşê gurî bûne. Li dohnê hîrçan digerin
li ku hîrçan dibînin şerjê dîkin ! Wê çaxê hîrç wê bi-
bêje: min veşêre ! Tu jî wê çaxê hîrçê têxe çewalê tov
û devê wî girêde û hîrçê bikuje. Lê heta ku ez werim

jêr cem te, gurçikek xwe hazir bike.

Piştire rovî bi hejikekî bi boçikê ve girêdayî bazda çû ser wî girî hember kir toz û dûman.

Wextekî şunda hirç hat cem Qisirkeno û got:

- Qisirkeno ! Ma ne îroj roja min û te ye ? Te çima sira me aşkere kir ? Niha ez ê te bikujim.

Lê çavên wê li toz û dûmana hember ket. Ji Qisirkeno pirsî:

-Ew çi toz û dûman e ?

Qisirkeno:

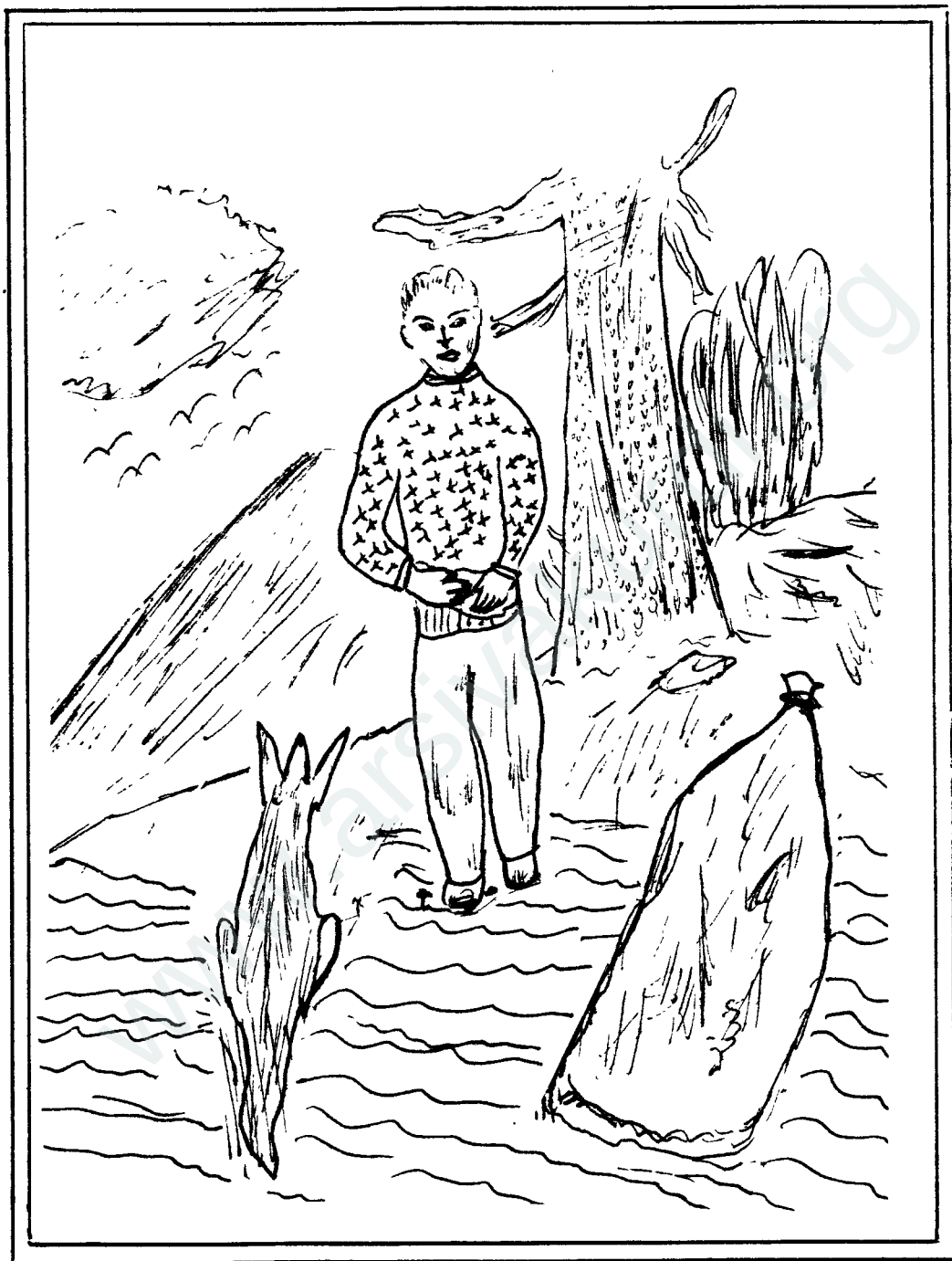
- Welle hirçê ! Deveyên mala paşê gurî bûne. Li dohnê hirçan digerin. Hirçan li ku dibînin, şerjê dikin. Bez-ê wan dikin dohn û di devan didin ku ew baş bibin. Hirç tirsîya û bi dengêkî nîv-gîrî ji Qisirkeno re got:

- Ez qeda te digrim. Min zû veşêre.

Qisirkeno rahişt çewalê tov û got:

- Hema têkeve çewalê tov û xwe veşêre.

Hirç ketê û Qisirkeno dev li girê da û bi daran rabû ew kuşt.

Wextekî din şunda rovî hat û got:

- Bira-ê cotkar ! Kanê te pirs dabû min ku te gurçikekî xwe bidana min ?

Qisirkeno :

- Erê birayê rovî were ji xwe re gurçikekî derxîne.

Rovî xwe nêzîkî Qisirkeno kir ku gurçikekî derxîne. Dema ew hat li ber zikê wî sekinî ew pir tirsîya. Ji tirsê zik got:

- Ççûûûzzz.....

Rovî pirsî:

- Birayê cotkar ew dengê çi bû ?

Qisirkeno:

- Rovî ! Sala xelayê min du çêleyên kûçikan xwaribûn.

Niha ew di zikê min de pir mezin bû ne. Dibêjin me berdin emê herin rovî.

Rovî bi tirs got:

- Birayê cotkar wan bernede heya ez birevim !

Qisirkeno:

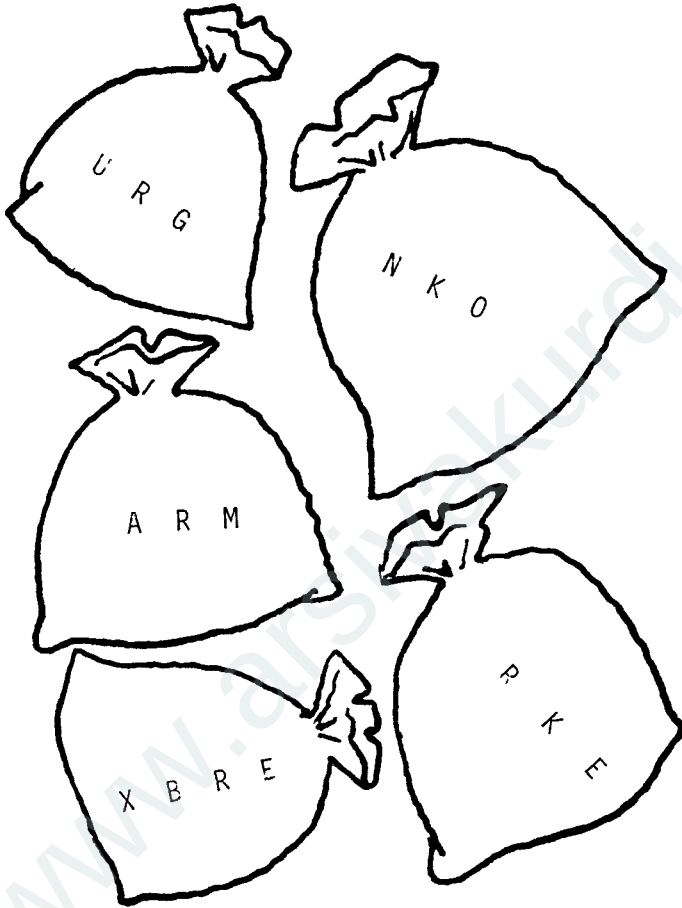
- Here zû baz-bide . Ez wan bernadim lê ku tu şunda

were ez ê wan berbidim.

Rovî bi lez ji wêderê reviya û carek din şunda vene-geriya.

Qisirkeno hem ji rovî hem jî, ji hirçê xilas bibû, lê belê ji dîvên beranan jî mahrûm mabû.

KÎSÊN XWEŞ-TIŞTAN

Şeş kîsên xweş-tîştan, lê ma çî di wan de ye ?

LÊ GERÎN

Gelo tu dikarî peyvên ku giredayîna wan bi hev re heye bibînî. Wek ku tê diyînê me pêyv kirine rêzê. Ji sê pêyvên ku di rêzkêda ye, dudu bi hevra girêdayîne. Gelo kîjan ?

tas	taxcîk	deng
gîsk	ço	bizin
berf	baran	xanî
rûn	beq	mar
mehîn	serêş	canî
potîn	dev	gore
dîsmal	zembîl	dolbend
giya	kevir	ka
dest	mirîşk	hêk
xo	şekir	şoraxî
masî	ard	av
nan	poz	genim
kanî	qulîng	bet

şagirt	roj	mamoste
firavîn	nîvroj	bişkov
çem	cêwrik	kûçik
ga	şev	gamêş
fîl	gund	bajar
hesin	polat	herî
berxik	hîv	liva
dibistan	berf	zivistan
hûçik	dil	gurçik
taştê	sêv	sibeh
rihan	ceh	anix
Newroz	mal	Kawa
bilûr	tifing	tembûr
dotmam	pismam	nal
îsot	xewn	raketin
newal	xela	birçîtî
pez	aş	dewar
piling	pisik	neçarî

RENG KIRIN

Li gor hejmaran rengbike :

1- ZER 2- SOR 3- REŞ 4- ZERÊ TARÎ

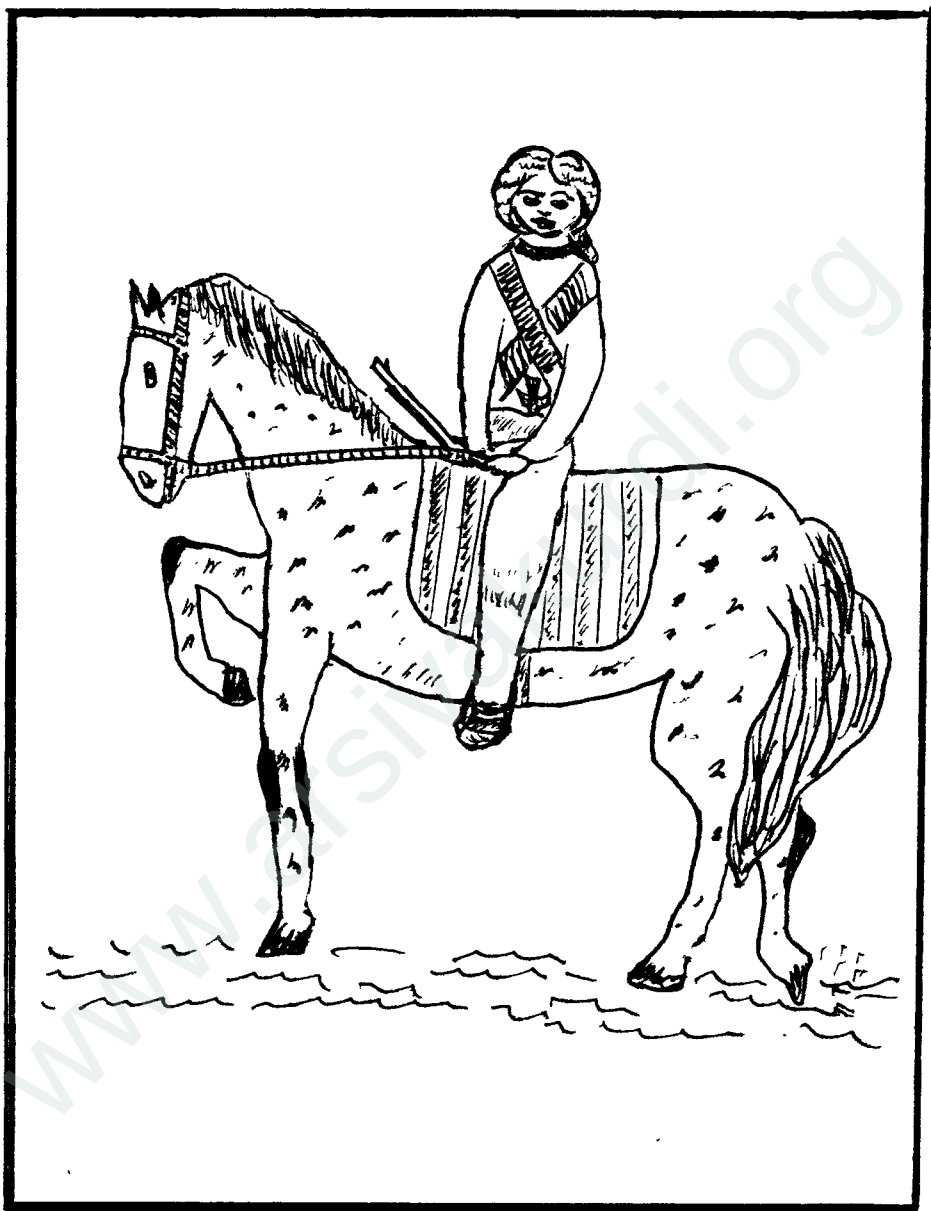
5- RENGÊ QAHWE 6- KESK 7- HIŞIN (ŞÎN)

MÊRXAS

Gundek talanên wan çûbûn. Zaro digîriyan, jinan porê xwe tev anîbûn xwar û rûyên xwe ji gîrî û lîxwedanê sorkiribûn. Pîremêr û kesên li gund mabûn dipûnîjin. Xort û mêrxas bi pey ters û talanan ketibûn, li mixabin pol-poşman, destvala vegeriyabûn. Bi kurtî destên xwe êdî ji talanê şuştibûn.

Tevaya gund li bêderan belav bibûn. Çavên gundiyan li rêwiyekî ket. Ew ber bi gundve dihat. Temtêla wî sûwariyî hêvî gîda gundiyan. Ew li kumêtek kabreş sûwar bû. Hespê dêl û bijî berdayî bû Dîn-din dimeşiya û ji firnikên wê. ji rêdaçûnê firefir dihat. Gem û zînê Musilê xweşîkbûna wê bêtir nîşan dida. Sûwar xençera wî di berde, tîfinga xwe bi destekî girtibû. Koloz xwarkirî û şalê êlkanî bi gulik û gulabendan xemilandibû. Solên sextiyan di zengoyê de dişiya. Rextê çarparçe li ser singa xwe rapêçabû û tûncikên wî ketibûn ser eniyê.

Gava ku sûwêr nêzîkî li malan kir jînek bejn û balek zirav û lihev, qirik dirêj û poz cilak. Tilî û bêçî zer wek şîmê. Dev piçûk, lêv tenik, ji rengê xwînê. Hinarê rûyê wê wek gulên nu bişkivî. Çavên wê wek çavên kewê neqîşandibû. Biskê zêrîn li herdu hêlên rûyê wê, belav bibûn mîna bayê baharê û hedî hedî dihejiyan.

Jinê bi dengekî zelal ji sûwêre lîrand, helan tê da:
- Tu egîtê mala bavê min e ; Xelkê em talan kirine.
Em ketin bextê mêrên çê. Mêrxas û egît di rojên wiha
de xûya dibin.

Halan û navtêdan êdî bi dilê gundiyan tevevî bûn.
Sûwar, hêrsa wî rabû. Hema serê hespê ber bi riya çû-
na talan ve zîvirand û piyê xwe li hespê da. Toz û
dûman li pey xwe hişt û ji çavan dûrket.

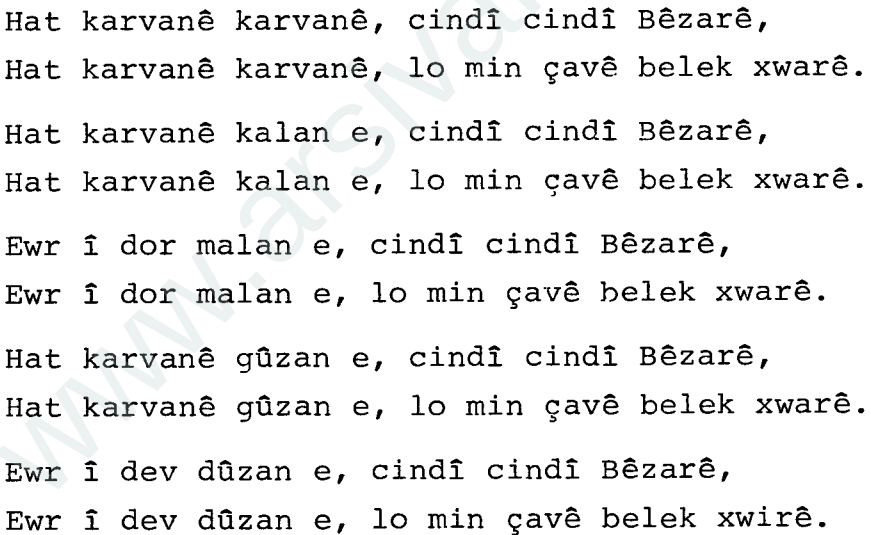
Wextek şunda, hîna gundî neçûbûn malên xwe. Ew li hê-
viya mizgînekê mabûn. Çarkê dîn ku peyayek hêdî hê-
dî ber bi gund ve tê. Gava nêzîkî li gund kir, hat
naskirinê ku ew sûwariyê wan e, lê şût taziye.
Pîremêrekî gava mêrxas bi vî avayî dît dengê xwe bi-
lind kir û got:

- Lawo ! Yek ji we ji egîtî me re starekê bînin !
Mêrxas:

- Hûn dev ji starê berdin, lê wê porkura ji min re
lîrand nîşanî min bidin.

Gero

Vivace

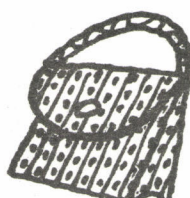
TÛRIKÊN XWEŞIK

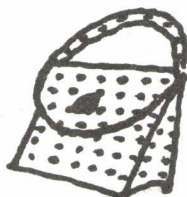
1

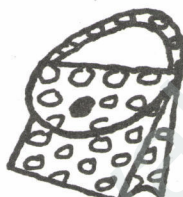
2

3

4

5

6

7

8

9

Di nav wan tûrikên xweşik de dudu wek hevin.
Gelo kîjan ?

Nameyek ji xwendevarekî

Hevalên delal !

Ez gelek silavên şoreşgerî û biratî li we û li xebata we ya hêja û giranbiha dikim. Bi rastî kovara KULÎLK, kovareke giranbiha û pir delal e. Bi derketina wê em gelek serbilind û dilxweş in. Nemaze derketina wê ya bi zimanê me yê zikmakî me bêtir serbilind dike. Kovara KULÎLK di pêşveçûna zimanê me de xebateke pir girîng û baş dilîze. Ez hêvîdar im ku kovara KULÎLK heta ku welatê me Kurdistan ser bixwe bibe jiyana xwe bidomîne. Ji bo domandina wê divê xebata ji dest me tê em tefsîr nekin. Ez carek din silavên biratî li we dikim û xebata we pîroz dikim.

Rêçber

Rêçber tev nameya xwe ev helbesta jêrîn ji bo KULÎLKÊ şandiye.

Stêra Tenê Li Asman

stêrek bi tenê li asmanê bilind
çi dema te dibînîm wek te ez jî dibim bilind
çirûskan ve dide ger me zanîba çima ?
wek min maye bi tenê, bê heval ka ?

stêrika melûl bê yar dil bi xem
hêvî me rû şen bibe ji navê were dem
li dor te jî tev kom bibin şiyar û şehban
bike dilan tu rêz bike stêrik û mîrcan

stêra min gulek zer ji nav baxan
kê tu jêkirî, danî li wî asmanî ?
çi ji te diyên, çi ji te dixwazin ew kê ne ?
çima wîlo dem digêrîne rojan li me ?

ey stêra rû ken ji min ra yar û heval
tim bîra min û guhdar, zozan stêr û şepal
bi te ra dijîn em candar û belengaz
bi rê da diçin hozan, rêzan û daxwaz

dûrî min ketî gul tev kulîlk û rihan
ciwan im di rehan xwîn boyî te erzan
dest bi darin tev lî bêr şiyar û xwenda
rênçberên zane sozdarin ji bo te

Rênçber

DI BÎR DE MAYÎN

wextek kurt li wan tiştan binêre û paştê
bê ku lê mêzebike, bifikire bê çend ji wan
tê bîra te.

PILING Û PISIK

Piling li çiyar li nav darûbaran da li nêçirê digeriya. Rojekê bê nêçir ma. Bîna wî teng bû. Berê xwe da deştê ji bona keriyek koçeran yan jî terşek bê xwedî bigre û firavîna xwe bike.

Piling digeriya, carê dît ku pisikek ber bi wî tê. Li psikê mêze kir, bala xwe rind dayê, pûniji û ket gumanan. Psik hat ber wî û jê pirsî:

- Xêr e birayê delal ? Çi derdê te heye ?

Piling:

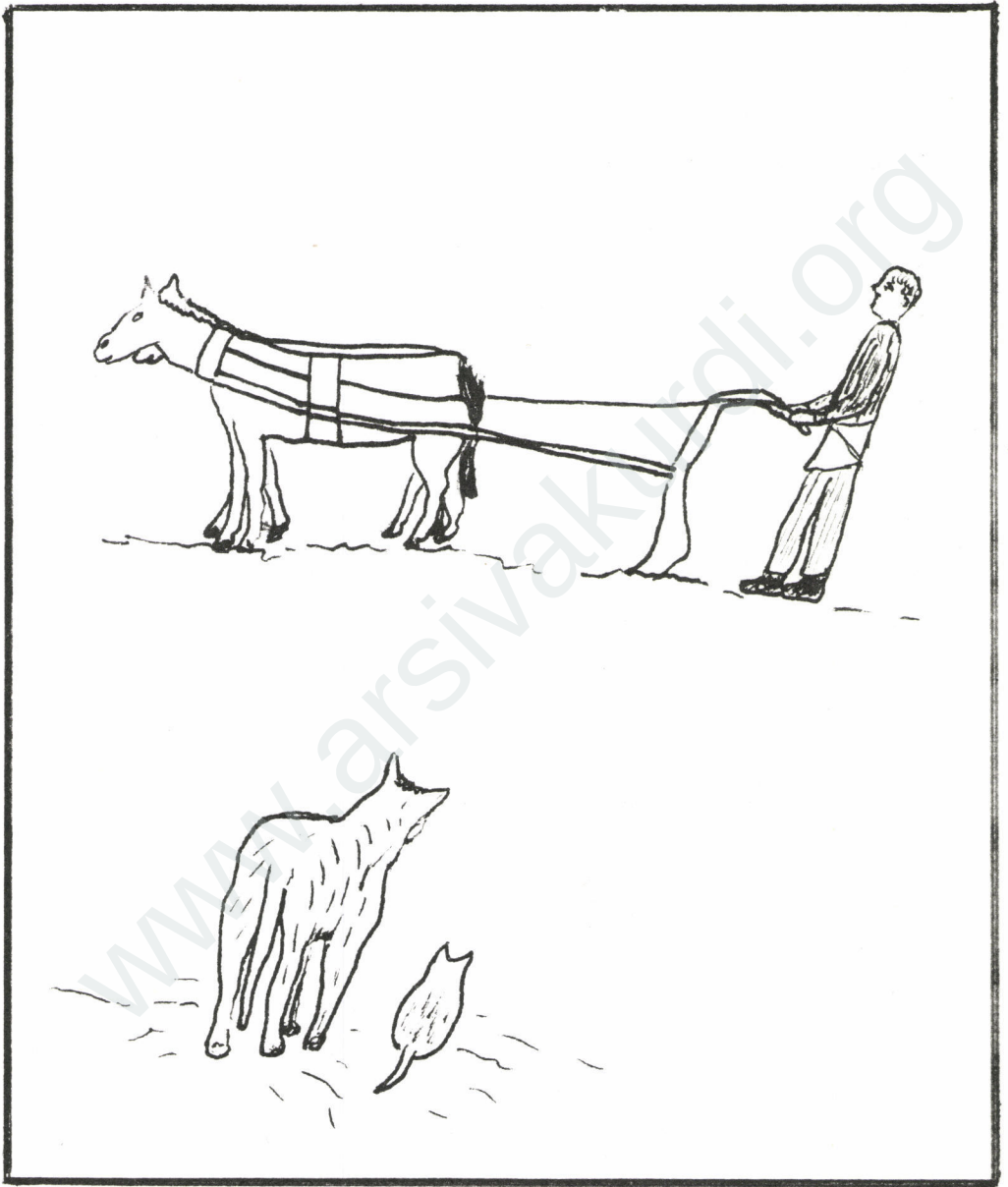
- Ez bala xwe didimê şivet û temtêla te malbata me tîne bîra min. Bi her tiştê xwe wek ku tu ji mala me be ! Lê belê tu wiha piçûk maye. Nizanim gelo tu nexweş e ? Derdekî te heye ? Tu karîbe ji min ra bibêje baş e !

Psik:

-Birayê min yê hêja ! Bav û kalê min yek caran ji min ra digotin ku em psik û piling ji malbatekêne. Ez bixwe li cem tabekî me. Ji wî ra tê gotin mirov. Ji kul û derdên wan bavik bi bavik em heliyan. Ji xeynî vê derdê min tune.

Piling:

- Ma ax ketiye çavên min ? Ez pismamê te me. Ka tu wî tebayî rayê min bide, ez ê heyfa bav û kalan ji wî hilînim.

Pisikê rêberî kir û pilin meşiya. Rastî cotkarekî hatin.

Pisik:

- Birayê delal ! Ha waye mirovek.Ew li pey hestir-
an û halet bi destê xwe girtiye. Mirov ew e.

Piling ber bi cotkar de çû û nêzikî lê kir û bi de-
dengê hêl got:

- Mîrovo ! Ez hatime heyfa pismamê xwe. Bê bêbextî
çi sîlehên te hene , bîne û emana te îroj tune.
Tu ji destên min xilas nabe !

Cotkar bala xwe dayê ku ne xêr e. Di dilê xwe de
got:

- Ez awakî li wan nekim, bi xwedê ez çûm. Îroj
dawiya min hat. Berê xwe da piling:

- Baş e ez ê biçim malê qama xwe bînim. Li hêviya
min bimîne !

Piling:

- Û zû here û vegere. Ez bi tu deverê de naçim.

Cotkar:

- Ez ê çawa bi te bawer bibim ku tu narevî ?

Piling:

- Bi çi sondê dixwaze, ez ê bixwim.

Cotkar:

- Em neyar in. Ez bi sonda te bawer nakim. Lê ku
ez te li vêdera girê bidim, hingî ez ê zanîbim ku
tu narevî

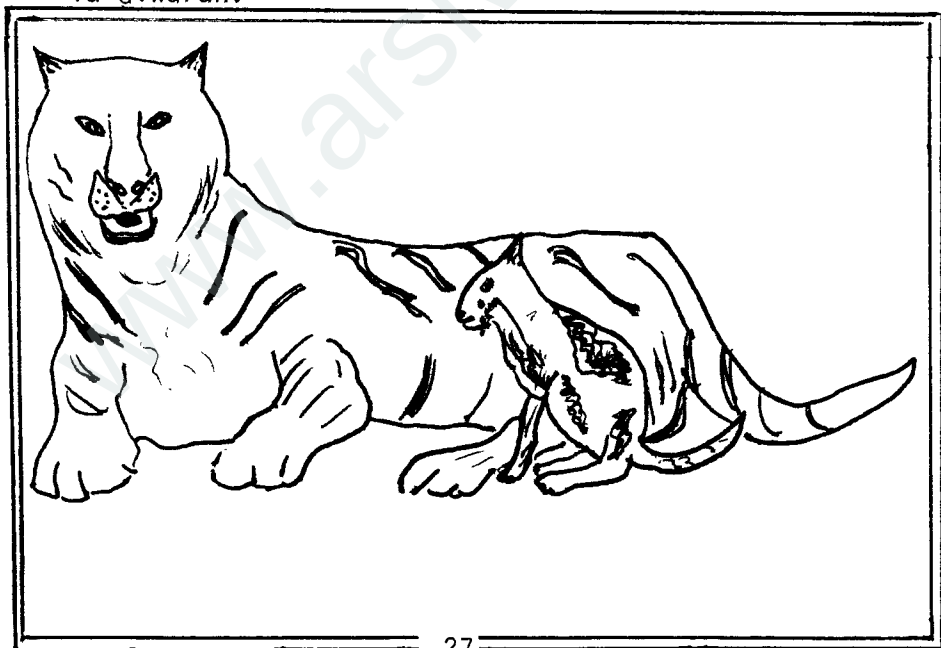
Piling:

- Tu bi çi awayî bibêje ez dikim. Lê tu zanîbe ku îroj xilasiya te tune.

Cotkar rabû bi benbestka cot her çar lingên piling rind girêdan û bi misasa cot, lêdanek xweş lê kir. Piling bê hiş xist, bi çîpê wî girt û termê wî bi dûr xist.

Pîştî kateke kurt hişê piling hat serê wî. Çavên xwevekir li dora xwe nêrî. Dît ku pisik li ber serê wî rûniştiye û hisirên xwe paqij dike. Bi dengê jar ji pisikêra got:

- A min ji te ra ku tu nebûye kêzik û neketiye qula diwaran.

MIJÛLÎ

Ji deqê heta deqê (ji 1 heta 38) bikişîne ka bê çi heywan derkeve.

FERHENGOK

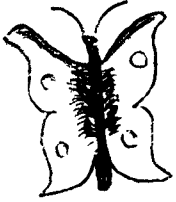
anix	baharatek e
benbestik	bendê ku pê nîr tê girêdanê
bet	teyrek e
bixêrîk	mitbex
dolbend	dismal
firavîn	xwarina nîvrojê
firnik	bêvil
hejik	şax, qirş û qal
helan	navtêdan
hestir	qantir
hêl	bi deng
katek	wextek, gavek
koloz	kumê mêran
kumêtek kabreş	cûreyek hespan
liva	heriya berxan
malbat	eşîr, qebîle
malxwê	xwediye malê
mirov	însan
navmalî	xulam

polat	metalek e
punijî,	
punijandin	di çîrokê de bi mahna fikirandin, fikirî . Lê punijandin guhdarî ki- rin e.
rayê min bide	wî pêş min ke
sereş	êşa serî
sitar	
sitirandin	di cirokê de bi mahneya çekan kin- can da ye. Lê sitirandin parêztin e.
şivet	wesif, durşim
şoraxî	xwarina pir bi xo, şor
taxcik	sêniya mirov xwarinê li ser dixwe.
teba	hemû tiştên bi ruh
temtêl	wesif, durşim, şivet
term	laş
tov	bizir

X A Ç E P I R S

10

1

1 [] [] H [] [] [] []

2

İ

3

N

4

B

5

Ü

6

N

7

A

7

8

K

9

U

10

R

11

D

12

İ

2

4

3

2

5

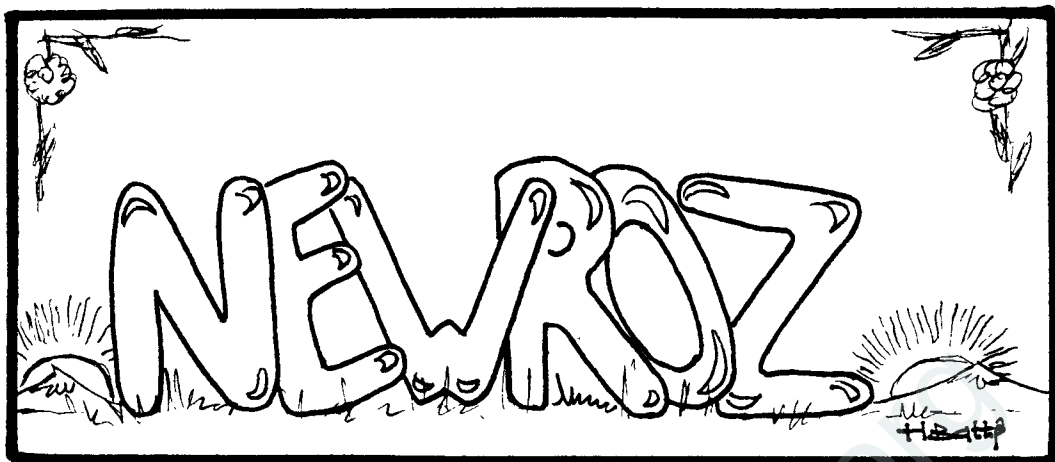
9

11

6

Dîrok qibêje

Li Iranê bi navê Dehak şahek
zalim hebû.

Rojek ji rojan êşeke pîs li
şahê zalim
peyde bû.

Li ser milê wî du birinên
bê derman derketin.

Doxtor 3 hakîman tu derman
ji eşa wî re nedîtin.

5

Dehak aciz bû.

Çilo derman
ji bo eşa min
nîne!!

6

ka ji min re
banî tembûr
vanekî bikin!

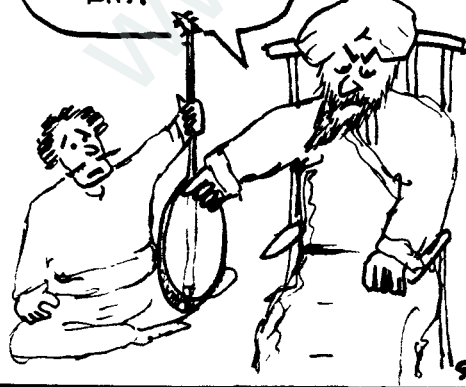
7

Dehak guhdarî tembûrvan dîke.

8

BEŞE!
Banî doxtor
kin.

933

Tembûrvan qûş

10

Doxtor, dermanekî
ji min re peydeke!

11

Çareke tenê heye,
ew jî mejiyên zarokan e.
Divê tu bixwe?

12

Ban celadan
bikin!

13

Herin ji min re
mejiyên zarokan
bînin.

14

Celadên şah gûn ku zarokan
bînin

15 34

Berdin zarokên
me!

16

celad mējiyâ zarokan anî

fermo! şahê min!

17

iimm, çiqas xweş e!

18

Oxx, ez pê rihet bûm.

19

xulamê wî bawesînkê lê dike.

20

Pistî gendaqî nexweşiya Dehak dest pê kir

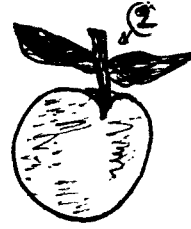
ka mējiyên zarokan ji min re bînin!!!

DÛMAHÎK HEYE

21 35

22

www.arsivakurdi.org

UTGIVARE

KURDISTANS ARBETAR-KULTUR FÖRENING

WEŞANA KOÇ - KAK

KOMELA ÇANDA KARKERÊN KURDISTANÊ

ADRESS - NAVNÎŞAN

POSTGIRONR. 98 66 50-0

BOX 7031

163 07 SPÅNGA - STOCKHOLM

SWEDEN

PRIS : 10;- skr
BIHA